

ՄԱՆԿԱՊԱՏՄԱՆԵԿԱՆ ՀՈՐԻՉՈՆ

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ «ՀՈՐԻՉՈՆ» ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹԻ

Դեկտեմբեր 2020

Մեր խօսքը

Միրելի աշակերտ,

Ահաապակ 2020 թուականը մօտեցած է իր ամառին: Անցնող տարին բոլորիս համար ալ դիւրին տարի մը չէր: Մեր հայրենի հողերը վտանգի տակ էին, Հայաստանի և Արցախի մէջ բնակող մեր քոյր-եղբայրները անձնուիրաբար, առանց վարանելու երկար պայքար մղեցին թուրք-ազերիական հարուածներուն դէմ: Ունեցանք հազարաւոր նահատակներ: Կորսնցուցինք հողամասեր: Հեռու էինք հայրենիքէն, սակայն մեր սրտերն ու մտքերը միշտ հոն էին: Գիտցանք ինչքան թանկ են մեզի համար մեր հայրենակիցները, մեր հայրենիքը, մեր լեզուն և մեր մշակոյթը:

Հիմա, 2021 թուականը մեր դռները կը թակէ:

Բոլորիս սրտերը նեղացած են, այո՛: Պիտի չկարենանք նախորդ տարիներուն նման մեծ ուրախութեամբ դիմաւորել այս Նոր Տարին: Սակայն, չմոռնանք, որ մենք հզոր ազգ ենք: Դարերէ ի վեր պայքարած և գոյատևած ենք:

Նոր յոյսով դիմաւորենք Նոր Տարին, քաջ գիտնալով որ պիտի շարունակենք պայքարիլ, ուժեղ պիտի մնանք, մեր կարելին պիտի ընենք մեր նախնիներուն օրինակով՝ փրկելու համար մեր հայրենիքն ու ինքնութիւնը:

Իւրաքանչիւր տարեմուտի և Սուրբ Ծննդեան աւանդութեան համաձայն, Կաղանդ Պապուկը բոլորիս նուէրներ կ'ընծայէ: Բոլորս ալ, մեծ թէ փոքր, անհամբեր կը սպասենք մեր նուէրները:

Եկէ՛ք այս տարի մենք ըլլանք Կաղանդ Պապաներ, որոնք պիտի ուրախացնեն Արցախի պատերազմէն վերապրող

քոյր-եղբայրները: Մեր ծնողներուն օգնութեամբ և մեծ ուրախութեամբ նուիրատուութիւններ կատարենք, որպէսզի մեր հայրենակիցներն ալ մեզի պէս ունենան տաքուկ օճախներ, գեղեցիկ զգեստներ և հաճելի խաղալիքներ:

Նաև, մեր պարտականութիւնն է միշտ յիշել ու յարգել մեր հին ու նոր նահատակները, որոնք իրենց արեամբ օրինեցին մեր հողերը և մեր հայրենի հողը պահպանեցին, որպէսզի մենք մեր ազատ ու անկախ Հայաստանը ունենանք:

Ուրեմն, եկէ՛ք, Նոր Տարուան առաջին վայրկեաններուն, մեր տան մէջ վառենք մօմեր՝ յիշելով մեր անմահ հերոսները:

Թող 2021-ը խաղաղութիւն շնորհէ մեր հայրենիքին:

Գ. Ն. Կոթիկ

- Գարեգին Նժդեհ մեր ազգային ազատագրական շարժումի նշանաւոր դէմքերէն մէկն է, բուն անունով՝ Գարեգին Տէր Յարութիւնեան:
- Ծնած է 1 Յունուար 1886-ին, Արագի ափին, Նախիջևանի Կզնութ գիւղը:
- 1904-ին մաս կը կազմէ Հ.Յ.Դաշնակցութեան շարքերուն:
- 1907-ին կ'աւարտէ Սոֆիայի զինուորական դպրոցը:
- 1918-ին կը մասնակցի Ղարաբիլիսէի յաղթական ճակատամարտին:
- 1918-ի վերջաւորութեան, Հայաստանի հանրապետութեան հռչակումէն ետք, Նժդեհ ՀՀ կառավարութեան կողմէ կը նշանակուի Նախիջևանի գաւառապետ:
- 1919-ի Օգոստոսէն՝ Կապանի, Արևիքի և Գողթանի (Կապարգողթ) ընդհանուր հրամանատարը կը դառնայ:
- 1933-ին Ամերիկայի մէջ կը հիմնէ «Յեղակրօն» շարժումը: Այդ շարժումին նպատակն էր հայ երիտասարդներուն մէջ արթնցնել ազգային գիտակցութիւնը:
- Գարեգին Նժդեհ կը մահանայ 1955 թուականին:

«Մէկ ժողովուրդ՝ մէկ ընտանիք»

«Բաւական չէ իր Ազգի զաւակը լինել, պէտք է նաև նրա հրաշունչ զինուորը լինել»

«Պարերազմի՛ր այնպէ՛ս, որ չամնա՛նես տարածդ յաղթանակից»

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ (ՔԻԻՖԷՃԵԱՆ)

Արևմտահայ յայտնի գրագէտ, գրաքննադատ, ուսուցիչ և մանկավարժ Յակոբ Օշական (Քիւֆէճեան) ծնած է 9 Դեկտեմբեր, 1883-ին Պոլսոյ մօտ գտնուող Պրուսայի գաւառին մէջ:

Արմաշի դպրեվանքին մէջ սկսած ուսումը ընդհատած է աղքատութեան պատճառով:

Ինքնաշխատութեամբ ան կը տիրանայ գրականագիտական բարձր զարգացումի՝ դառնալով մեծահամբաւ քննադատ և ուսուցիչ, միւս կողմէ՝ մեծ գրող:

1902-էն սկսեալ պատմութեամբնէրով և քննադատական քրոնիկներով ու փորձերով կ'աշխատակցի պոլսահայ գրական մամուլին: Կ'արտադրէ «**Խոնարհներ**» շարքը:

1915-ին փախստական՝ կը փրկուի Եդեռնէն:

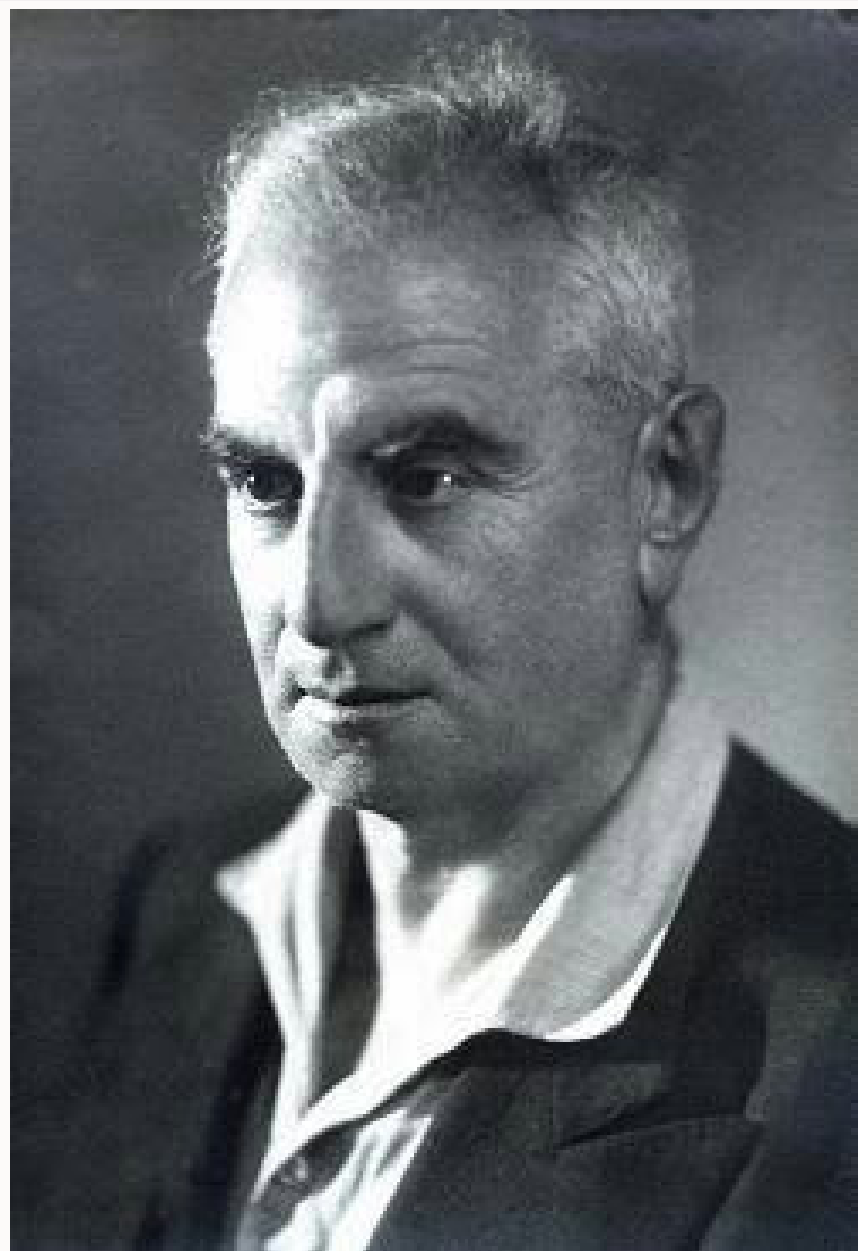
Քանի մը տարի Պոլսոյ մէջ ուսուցիչ և խմբագիր ըլլալէ ետք, կ'անցնի Կիպրոս ապա՝ Երուսաղէմ հայ գրականութեան վաստակաւոր ուսուցիչ դառնալու համար: Այդ տարիներուն է որ կը հրատարակէ իր վէպերը.

«Ծակ-Պոլուկը»

«Հաճի Ապրուլլահ»

«Մնացորդաց»...

Կը մահանայ Հալէպ, ուր հրաւիրուած էր իր յօրելեանի նշումին:

ՆԱՄԱԿ ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՊԱՅԻՆ

Կաղանդ պապա,
Իմ այս նամակս առաջին
Քեզ կը գրեմ ես ահա
Եւ կարօտով կը յանձնեմ քու սուրբ աջին:
Ուր ալ ըլլաս,
Պիտի անշուշտ զայն կարդաս
Եւ անհամբեր պիտի բռնես դուն կրկին
Մեր տան ծանօթ հին ուղին:
Քեզ չեմ մոռցած,
Ինչպէս կրնամ մոռնալ քեզ.
Ամէն գիշեր, երբ քնանամ, դուն յանկարծ
Մօտս կուգաս և կը սարքես մեծ հանդէս,
Իսկ ցերեկներն ալ թէն
Կը հեռանաս մեր քովէն,
Կ'ըլլաս երազ, կ'ըլլաս երկինք ու արև,
Բայց սրտաթունդ միշտ կը լսեմ ես նորէն
Քու ոտնաձայնդ հեռուէն...
Պէտք է դուն ալ մեծ կարօտով զիս յիշես.
Քանի՞ մանչուկ ինծի պէս
Կրնաս գտնել դուն այսօր
Քու փայփայած մանուկներուդ մէջ բոլոր...
Մի հաւատար իմ մասին
Թոչուններու բերած այդ սուտ լուրերուն,
Ես տիպարն եմ ամէնուն,
Հեզն ու բարին
Եւ ամենէն արժանին՝
Հրաշագան նուէրներուդ գոյնզգոյն...

Ծնողներուս սիրական.
Լացող տղան
Ես չեմ , պապիկ, այլ անպիտան սատանան,
Որ կը վանեմ մէջէս դուրս
Եւ կը դառնամ համակ ժպիտ, համակ լոյս:

Մայրս կ'ըսէ որ այս տարի
Քիչ մը հոգի և քիչ մը խելք ու շնորհ
Բերես ինծի,
Բայց չլսես դուն անոր.
Խելք ու շնորհ՝
Այնքան ունիմ որ կը բաշխեմ ես ձրի...
Կողովիդ մէջ խորհրդաւոր
Լեցուր շուտով ինձ համար
Շաքար ու միրգ ու խաղալիք անհամար:

Հայրս կ'ըսէ՝ Մասիսն է լոկ մեծ ընծան,
Որ դուն օր մը կրնաս բերել հայ տղոց,
Որուն մէջ կայ ամէն բան
Աստղ ու լուսին ոսկեզօծ,
Կրակ ու բոց,
Հսկայ շուներ պահապան,
Շղթայակապ հին քաջեր
Եւ հրեղէն նժոյգներ...

Կաղանդ պապիկ, ես այդ Մասիսը կ'ուզեմ,
Դիր անիւներ ոտքին տակ
Ու համարձակ քշէ մեր տունը շիտակ,
Բեր ինձ նուէրն այդ վսեմ:
Օ մի վախճար, չեմ կոտորեր,
Ջայն կը պահեմ սրտիս դէմ՝
Իբրև բարի հրեշտակ
Եւ գահակալ իբրև հօգօր բռնատէր:

ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱՊԱ

Ժամանակին Նիկողայոս անունով շատ բարի եպիսկոպոս մը կար: Ան ապրած է 4-րդ դարուն՝ մեծահարուստ ընտանիքի մը մէջ :
Դժբախտաբար, մանկութենէն կը կորսնցնէ իր ծնողքն ու կ'անցնի մօրեղբօր խնամակալութեան տակ:
Օր մը, Սուրբ Գիորք կարդացած ժամանակ, կը հանդիպի տողի մը, որ իր կեանքը ամբողջութեամբ կը փոխէ: Տողը հետևեալն էր. *«Եթէ կ'ուզես կարարեալ ըլլալ, գնա՛, ինչ որ ունիս ծախէ և աղքատներուն տուր, այդպիսով երկինքի մէջ գանձ պիտի ունենաս»*:
Այդ օրուրնէն ան կ'որոշէ օգնել բոլոր անոնց՝ որոնք կարիք ունէին օգնութեան:
Նիկողայոս ծպտուած կը սկսի օգնել կարիքաւորներուն, որպէսզի չճանչնան զինք. օրինակ՝ անգամ մը ոսկեայ դրամներ կը նետէ տունի մը պատուհանէն ներս, որպէսզի օգնած ըլլայ այդ տան մէջ ապրող երեք քոյրերու, որնոնք աղքատ էին:
Բարի եպիսկոպոսը կը մահանայ, բայց իր անունը կը տարածուի աշխարհի չորս կողմերը: Գերմանացիները նոր տարին կ'անուանեն Սուրբ Նիկողայոսի տօն, Հոլանտացիները՝ Սուրբ Գլաուսի տօն...:
Սուրբ Նիկողայոս նաև կոչուած է Սքանչելագործ Հայրապետ:

Գիտէիր թէ...

- Շատ հին ժամանակներուն հայերը նոր տարին նշած են 21 Մարտին՝ գարնանային գիշերահաւասարի օրը, որ նաև բնութեան զարթօնքի խորհրդանշն էր:
- Հայոց երկրորդ նոր տարին կը նշուէր 1 Նաւասարդին, (այսինքն՝ 11 Օգոստոսին)՝ այն օրը, երբ հայոց հիմնադիր Հայկ Նահապետը յաղթեց Տիտանեան Բելին:
- 18-րդ դարուն Սիմէոն Երևանցի կաթողիկոսը կ'որոշէ, որ Յունուարին 1-ը հայերու Ամանորը ըլլայ:
- Հին Հայաստանի մէջ կ'արգիլուէր սեղանին վրայ մսեղէն դնել, որովհետև Նաւասարդը պահքի օր էր:
- Կաղանդի առաջին տօնածառը զարդարուած է Գերմանիոյ մէջ, 16-րդ դարուն:
- Տարբերուելու համար ուրիշ ազգերէ և փաստելու մեր ինքնութիւնը, մենք՝ հայերս ևս ունեցած ենք մեր ազգային տարազը:
- Հայկական տարազի մէջ մեծ կարևորութիւն ունեցած են Երկրի չորս տարրերու՝ հողի, ջուրի, օդի և կրակի գոյները:

Ո՞վ կ'ուզէ ըլլալ բազմազէտ

- 1) Ո՞վ հիմնած է Յեղակրօն շարժումը:

Գարեգին Նժդեհ
Յակոբ Օշական
Յովհաննէս Թումանեան
- 2) Ո՞վ իր պատմութիւններով և քննադատական քրոնիկներով արտադրած է «**Խոնարհներ**» շաբթը:

Գարեգին Նժդեհ
Յակոբ Օշական
Սուրբ Նկողայոս
- 3) Հին ժամանակ հայերը նոր տարին ճիշդ նշած են:

21 Մարտ
28 Մայիս
21 Յունիս
- 4) Ո՞վ կ'որոշէ որ Յունուար մէկը պէտք է հայերուն Ամա- նորը ըլլայ:

Մովսէս Խորենացի
Սիմէոն Երևանցի
Կաղանկատուացի
- 5)Կրնանք ամփոփ կերպով ներկայացնել Կաղանդ Պապան:
- 6) Ո՞վ գրած է «Նամակ Կաղանդ Պապային» բանաստեղծութիւնը:

Յովհաննէս Թումանեան
Գարեգին Նժդեհ
Մուշեղ Իշխան
- 7) Հին ժամանակ Նաւասարդը պահքի օր էր:

Ճիշտ
Սխալ
- 8) Կաղանդի առաջին տօնածառը զարդարուած է Հայաստանի մէջ, 16-րդ դարուն:

Ճիշտ
Սխալ
- 9) Ամբողջացո՛ւր նախադասութիւնը՝ «**Բաւական չէ իր Ազգի զաւակը լինել, պէտք է...**

- 10) Որո՞նք են Երկրի չորս տարրեր:

Մանկապատանեկան Զորիգոնը կը հովանաւորեն ՀՀ-ի Գանատայի Շրջանային վարչութիւնը եւ Գանատայի շրջանի իր 10 մասնաճիւղերը

Հեռաձայն (514) 332-3757
Հեռապատճէն (514) 332-4870
Email: sylvia@horizonweekly.ca

Թիւը պատրաստեց՝
Շողիկ Սաֆար